

McGINLEY I EGAN protiv UJEDINJENOG KRALJEVSTVA

Presuda od 9. juna 1998.

NEZVANIČNI SAŽETAK I HISTORIJAT PREDMETA

A. *Osnovne činjenice*

Podnosioci predstavke, g. Kenneth McGinley i g. Edward Egan, obojica britanske nacionalnosti, rođeni su 1938, odnosno 1939. godine. G. McGinley živi u Paisley, a g. Egan u Glasgovu u Škotskoj.

U periodu između novembra 1957. i septembra 1958. godine Velika Britanija je izvršila šest testova nuklearnog oružja u atmosferi na Božićnom ostrvu u Tihom okeanu. U to vrijeme g. McGinley je služio vojsku na tom otoku, a g. Egan, koji je bio u mornarici, bio je stacioniran na brodu u blizini ostrva.

Za vrijeme tih testova pripadnicima vojske je bilo naređeno da se postroje na otvorenom, okrenu leđa i ne gledaju u eksplozije, kao i da drže oči zatvorene 20 sekundi nakon eksplozije. Podnosioci predstavke navode da je cilj ove procedure bio da se pripadnici armije namjerno izlože radijaciji u eksperimentalne svrhe. Vlada je ovo negirala i navela je da su pripadnici vojske bili na dovoljnoj udaljenosti od centra detonacije da bi se izbjeglo njihovo izlaganje radijaciji u bilo kakvoj štetnoj mjeri, te da je svrha postupka postrojavanja bila da se izbjegne oštećenje vida i ostale fizičke povrede uzrokovane raspršivanjem materijala usljed eksplozije.

Ne postoje nikakvi zapisi o stepenu izloženosti radijaciji pripadnika vojske u kojima su bili i podnosioci predstavke, ukoliko je radijacije uopće i bilo, s obzirom da su bedževi sa filmom (koji pocrne ukoliko se izlože radijaciji) bili dati samo približno broju od 1.000 pretežno civilnog stanovništva na Božićnom ostrvu, koji su radili u identifikovanim, kontrolisanim i aktivnim područjima.

Podnosioci predstavke su imali zdravstvene probleme koje su pripisali izlaganju jonizirajućem zračenju uzrokovanom nuklearnim eksplozijama. Obojica su podnijeli zahtjev za vojnu penziju, koji im je odbio Odjel socijalnog osiguranja ("DSS"), između ostalog, i na osnovu izjava Ministarstva odbrane ("MOD") da nijedan od njih nije služio u području u kojem su mogli biti izloženi opasnom stepenu radijacije. Iako su oba podnosioca predstavke tvrdila da su se liječili zbog zdravstvenih tegoba koje su nastupile neposredno nakon testa eksplozije, Ministarstvo odbrane je izjavilo da nije bilo moguće naći ljebarske nalaze koji su se na to odnosili. Njihove predstavke, koje su potom uložene Apelacionom tribunalu za penzije ("PAT") isto tako su bile odbijene.

Dokumenti u kojima su bili originalni tadašnji zapisi o stepenima radijacije okoline u blizini Božićnog otoka nakon testova su pohranjeni u Ustanovu za istraživanje atomskog naoružanja u Aldermaston, Engleska. Iako ti dokumenti nisu bili dostupni javnosti, oni nisu bili povjerljivi, i prema riječima Vlade, mogli su se staviti na raspolaganje Apelacionom tribunalu za penzije, ukoliko je to bilo neophodno za potrebe postupka.

B. Postupak pred Komisijom

G. McGinley je predočio predstavku Komisiji dana 20. aprila 1993. godine, a g. Egan 31. decembra 1993. godine. Obje predstavke su proglašene djelimično prihvatljivim dana 28. novembra 1995. godine.

U svom izvještaju od 26. novembra 1996. godine Komisija je utvrdila činjenice i izrazila je mišljenje o tome da je postojala povreda člana 6. stav 1 Konvencije (jednoglasno); da nije neophodno razmatrati predstavku u okviru člana 13. (jednoglasno); i da je postojala povreda člana 8 (23 glasa prema 3).

Komisija je uputila predmet Sudu 22. januara 1997. godine.

IZVOD IZ PRESUDE

PRAVO

I. OBIM PREDMETA PRED SUDOM

67. U svojim pismenim i usmenim obraćanjima Sudu podnosioci predstavke su postavili slijedeće žalbe. Prvo, oni su tvrdili da su njihova prava iz člana 6. stav 1. na pravičnu raspravu i njihova prava iz člana 8. na poštovanje njihovog privatnog i porodičnog života bila povrijeđena uskraćivanjem dokumenata koji su im mogli pomoći da se utvrdi postojanje veze između njihovih zdravstvenih problema i izlaganja radijaciji. Drugo, prema članu 3. Konvencije oni su tvrdili da je svaki od njih, kao rezultat nepravičnog postupka za penziju, pretrpio ozbiljan mentalni stres. Treće, oni navode da propust Vlade da kontroliše njihovo izlaganje zračenju dok su bili stacionirani na Božićnom ostrvu, upućuje na povrede članova 2. i 3. Četvrto, prema članu 13. oni se žale na nedostatak bilo kakvih pravnih lijekova za njihove žalbe iz okvira Konvencije. Konačno, g. McGinley je naveo da uznemiravanje kojemu su ga izložile državne vlasti predstavlja povredu člana 8.

68. Sud zapaža da je Komisija proglasila prihvatljivim samo žalbe podnosioca iz članova 6. stav 1. i 13. Konvencije, vezane za neotkrivanje ovih dokumenata (v. stav 65. gore).

Žalbe iz članova 2. i 3. koje se odnose na nedostatak kontrole Božićnog ostrva nisu istaknute pred Komisijom i iste su, u svakom slučaju, u vezi sa događajima koji su se desili 1958. godine, stavljene u okvir razmatranja članova 25. i 46. Deklaracija Ujedinjenog Kraljevstva od 14. januara 1966. (v. stav 63. gore). Žalbu g. McGinleyja u vezi sa uznemiravanjem, Komisija je proglasila neprihvatljivom s obzirom da je uložena izvan roka utvrđenog u članu 26. Konvencije. Slijedi da sud nije nadležan da razmatra ove predstavke.

69. U vezi sa žalbom iz člana 3. koja se odnosi na patnje kojima su podnosioci predstavke bili izloženi propustom da se otkriju dokumenti u vrijeme postupka vezanog za penzije, Sud zapaža da je ova žalba zasnovana na istim činjenicama kao i žalbe iz članova 6. stav 1, 8. i 13. koje je Komisija proglasila prihvatljivim. Dok bi Sudu bilo stavljeno na raspolaganje da razmotri ove činjenice sa stanovišta člana 3., uprkos činjenici da Komisija nije proglasila ovu predstavku prihvatljivom (v., na primjer, presudu od 19. februara 1998. god. u predmetu Guerra protiv Italije, Izvještaji o presudama i odlukama 1998-...str. ...,stav 44)*, Sud, kao i Komisija, smatra da je problem na koji se žale prikladnije razmotriti u okviru članova 6. stav 1 i 8.

70. Zaključno, od Suda se zahtijeva da razmotri samo žalbe podnosioca predstavke iz članova 6. stav 1, 8. i 13. u vezi sa neotkrivanjem dokumenata.

* Izvještaji o presudama i odlukama za 1998. još nisu objavljeni, tako da relevantne stranice nisu dostupne.

II. PRELIMINARNA PRIMJEDBA VLADE

71. Vlada je smatrala da su žalbe podnosioca predstavke iz članova 6. stav 1 i 8. Konvencije koje se odnose na neotkrivanje izvjesnih podataka trebale biti proglašene neprihvatljivim zbog neiscrpljivanja pravnih sredstava, u skladu sa članom 26. Konvencije, koji predviđa:

"Komisija može razmatrati slučaj tek pošto su iscrpljeni svi domaći pravni lijekovi, u skladu sa općeprihvaćenim načelima međunarodnog prava ..."

72. Oni su ukazali Sudu na činjenicu da pravilo 6. Pravila tribunala (v. stav 59. gore) sadrži postupak koji je mogao omogućiti PAT-u da zahtijeva dostavu bilo kojeg relevantnog dokumenta, bez obzira na to da li je isti dostupan javnosti ili ne, ukoliko Državni sekretar ili ministar ili ovlašteni službenik, nakon što je razmotrio problem, ne utvrdi da je to dokument koji se ne bi trebao objaviti iz bezbjednosnih razloga. Niko od podnosioca predstavke nije izabrao da iskoristi ovaj postupak u vrijeme trajanja domaćeg postupka. Da su učinili tako, organi u Strasbourgu bi imali korist i od razmotrenog stanovišta PAT-a o tome da li su ti podaci bili istinski relevantni za pitanja iznesena pred njih i od spoznaje da li bi ti dokumenti u stvari i bili dostupni.

73. Podnosioci predstavke nisu izrazito ukazali na argumente, u smislu člana 26.

74. Komisija je navela da bi pitanja neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava koja se otvaraju u vezi sa nedostatkom pristupa sudu trebalo uopćeno pridružiti meritumu.

75. Sud se slaže sa Komisijom da je argument Vlade o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava usko povezan sa suštinom žalbi podnosioca predstavke iz člana 6. stav 1 i člana 8. Izjašnjenje bi se, stoga, trebalo pridružiti meritumu (v., na primjer, presudu od 21. septembra 1993. god. u predmetu Kremzow protiv Austrije, Serija A br. 268-B, str. 41, stav 42).

III. NAVODNA POVREDA ČLANA 6. STAV 1. KONVENCIJE

76. Podnosioci predstavke se žale na to da im je, kao rezultat neotkrivanja dijela njihovih vojnih ljekarskih nalaza i nalaza o stepenu radijacije na Božićnom ostrvu nakon nukleranih testova, bio uskraćen efikasan pristup sudu, što predstavlja povredu člana 6. stav 1. Konvencije koji, između ostalog, predviđa:

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ..., svako ima pravo na pravičnu ...raspravu ..."

A. Argumenti onih koji su se pojavili pred Sudom

1. Podnosioci predstavke

77. Podnosioci predstavke su tvrdili da je svrha postupka postrojavanja (v. stav 10. gore) bila da se pripadnici vojske stacionirani na i u blizini Božićnog ostrva izlože radijaciji u eksperimentalne svrhe. Kako bi potkrijepili ovu tvrdnju, oni ukazuju na veliki broj dokumenata, uključujući i izvještaj Britanskog istražnog komiteta za politiku odbrane od atomskog naoružanja iz 1953. godine, u kojem je zatraženo da se testovi izvrše za vrijeme narednih proba atomskog naoružanja kako bi se vidio uticaj različitih vrsta eksplozija na "ljude sa i bez različitih vrsta zaštite"; memorandum Kraljevske zračne flote iz 1955. godine ("RAF") u kojem je rečeno da će "za vrijeme proba u 1957. godini (u Maralingi, Australija) RAF dobiti neprocjenjivo iskustvo u rukovanju oružjem i demonstriranju iz prve ruke efekata nuklearne eksplozije nad ljudstvom i opremom"; i Cirkularno pismo ratne kancelarije iz 1957. godine, ponovno vezano za testove u Australiji, u kojem je rečeno da "ljudstvo odabrano za obavljanje dužnosti u Maralingi može biti izloženo radijaciji u toku njihove vojne službe".

78. Oni navode da je država uključena u postupak prikrivanja, dezinformisanja i smetanja u cilju da izbjegne odgovornost za bilo kakve nastale zdravstvene probleme uzrokovane testovima provedenim na Božićnom ostrvu. Tako su u vrijeme testiranja vojne vlasti odlučile da ne kontrolišu individualne doze ozračenosti pripadnika vojske i u toku narednih godina preduzete su mjere kako bi se opstruirali zahtjevi za penziju koje su podnijeli veterani učesnici u testiranju, kao što su bili i podnosioci predstavke. Ove mjere su, *inter alia*, poprimile oblik uskraćivanja pristupa dokumentima koji su im bili neophodni da utvrde da su njihovi zdravstveni problemi bili povezani sa službom.

79. U svojim podnescima podnosioci predstavke su identifikovali ove dokumente kao dijelove njihovih vojnih zdravstvenih nalaza sa detaljima o tretmanu zdravstvenih tegoba koje su bile povezane sa radijacijom, kao što su to plikovi na koži, mučnina i dijareja, koji su se javili nakon postupka postrojavanja (v. stavove 17. i 47. gore), i mjerenja stepena radioaktivnosti u blizini Božićnog ostrva nakon provedenih nuklearnih testova.

U dodatnim predstavkama (v. stav 6. gore), podnosioci predstavke su prihvatili da im podaci o stepenu radijacije koje je Vlada dostavila Sudu (v. stav 14. gore) ne bi bili od pomoći kod njihovih zahtjeva za penziju. Međutim, oni su obrazložili da veliki broj dokumenata koji su bili u domenu javnosti, a koji su se odnosili na ranije izvršena testiranja u Australiji, ukazuje na to da bi se slični izvještaji pripremali u vezi sa testovima provedenim na Božićnom ostrvu. Oni su stoga tvrdili da su važni materijali još uvijek nedostupni, a posebno to da su relevantne informacije o dozama radijacije pripadnika vojske sadržane u neobjavljenim nalazima stručnjaka za radijaciju, koji je bio odgovoran da lično nadzire stepen radijacije u raznim dijelovima ostrva.

2. Vlada

80. Vlada poriče da je postojala ikakva namjera da se podnosioci predstavke i ostali pripadnici vojske stacionirani na i u blizini Božićnog ostrva u vrijeme nuklearnih

testiranja izlože opasnom stepenu radijacije, te nakon toga i praksi prikrivanja ili smetnji zbog odbijanja izvršenja dužnosti. Ona navodi da je materijal na koji su se podnosioci predstavke oslanjali s tim u vezi (v. stav 77. gore) bio prezentiran izvan konteksta i ni u kom slučaju nije podrazumijevao da su pripadnici vojske bili ozračeni. Dostavila je Sudu veliki broj novijih dokumenata, uključujući i planove osiguranja (u kojem je naloženo da se izvrši postrojavanje kako bi se osiguralo da se svo ljudstvo na ostrvu zaštiti od oštećenja vida i ostalih rizika koji bi nastali od materijala raspršenih nakon eksplozivnog vala), i podatke o mjerenjima radijacije u zraku, zemlji, kišnici, morskoj vodi i ribama u blizini Božićnog ostrva neposredno nakon testova (v. stav 14. gore), koji su pokazali da radijacija nije dostigla opasan stepen u područjima u kojima su obični pripadnici vojske, kao što su to bili i podnosioci predstavke, bili stacionirani.

81. Vlada je izjavila da član 6. stav 1. ne uključuje nikakvo uopćeno pravo na pristup informacijama koje čuvaju javne vlasti ili dužnost države da učini dostupnim javnosti sve dokumente relevantne za svaki naredni parnični postupak koji bi se mogao pokrenuti. Umjesto toga, ta odredba je obavezala državu da odgovarajući postupak učini dostupnim kako bi osigurala pravično utvrđivanje građanskih prava.

Takav postupak je dat u pravilu 6 Pravila tribunala (v. stav 59. gore). Prema toj odredbi, ne bi bilo neophodno za podnosiocima predstavke da citiraju naslov ili broj spisa traženog dokumenta. Umjesto toga, bilo bi dovoljno za svakog od njih da je zatražio da se pokažu nespecificirani dokumenti koji su, na primjer, u vezi sa tvrdnjom Ministarstva odbrane datoj Socijalnom osiguranju da podnosioci predstavke nisu bili izloženi radijaciji. Ne bi bilo sigurnosnih primjedbi u vezi sa nastajanjem zapisnika o stepenu radijacije. S obzirom da nijedan podnosilac predstavke nije izabrao da iskoristi ovaj postupak, ne može se reći da su bili lišeni efikasnog pristupa suda zbog neotkrivanja dokumenata.

82. U svakom slučaju, Vlada je osporavala postojanje dokumenata na čije su se neotkrivanje podnosioci predstavke i žalili, kao i to da bi bilo koji od tih dokumenata pomogao podnosiocima predstavke u ostvarivanju zahtjeva podnesenog PAT-u. Tako su oni tvrdili da su izjave o predmetu dostavljene PAT-u u cijelosti sadržale kopije svih medicinskih nalaza koji su tada postojali. Podaci o stepenu radijacije na ostrvu ne bi išli u prilog zahtjevima (v. stav 79. gore). Zapisnici kontrolora radijacije (ibid.) bi bili nevažni s obzirom na to da je ta osoba bila zadužena za bilježenje podataka o pojedinačnim dozama radijacije onih, koji su zbog rizika izlaganja radijaciji dobili filmovane bedževe. Ni jedan od podnosilaca predstavke nije spadao u tu kategoriju. Konačno, kao odgovor na tvrdnju da je poređenje sa dokumentacijom u javnom domenu, koja se odnosi na testiranja u Maralingi u Australiji, ukazalo na to da se ostali neotkriveni podaci moraju dostaviti u vezi sa događajem na Božićnom ostrvu, Vlada je izjavila da to nije slučaj, s obzirom da je testiranje na Božićnom ostrvu bilo ograničenije i odnosilo se uglavnom na performanse naoružanja.

3. Komisija

83. Komisija nije našla da je utvrđeno da su postojali medicinski nalazi o tretmanu koji su podnosioci predstavke navodno imali nakon testiranja detonacija, na dan kada je Velika Britanija prihvatila pravo na pojedinačnu predstavku (v. stav 63. gore). Komisija je, međutim, našla da je tada sačinjen zapisnik o radijaciji okoline na Božićnom ostrvu, ali da isti još nije bio u javnom domenu zbog nacionalne bezbjednosti. Bez mogućnosti da razmotri te podatke (v. stav 14. gore), Komisija je zauzela stav da su podnosioci predstavke imali jake i zakonske interese da dođu do istih, između ostalog, i zbog zahtjeva za penzije. Uzimajući u obzir osobine sistema javnih podataka u Ujedinjenom Kraljevstvu, koji bi otežao podnosiocima predstavke da uđu u trag tih dokumenata, kao i moć državnog sekretara da zbog nacionalne sigurnosti odbije izdavanje traženog materijala prema pravilu 6. Pravila tribunala, Komisija je zaključila da podnosioci predstavke nisu imali ostvarljiva sredstva da dođu do dokumenata. U ovim okolnostima, njihov pristup PAT-u bio je više teoretski nego stvaran i došlo je do povrede člana 6. stav 1.

B. Ocjena Suda

1. Primjenjivost

84. Oni koji su se pojavili pred sudom nisu osporili da je postupak ostvarenja penzije podrazumijevao "utvrđivanje građanskih prava (podnosilaca predstavke). Sud se slaže sa ovim. Slijedi da je član 6. stav 1. primjenjiv.

2. Poštivanje pravila

85. Sud će razmotriti da li je neotkrivanje dokumenata uzrokovalo lišavanje podnosilaca predstavke efikasnog pristupa PAT-u ili lišavanje pravične rasprave pred tim tribunalom.

Sud zapaža da su, da bi imali uspjeha pred PAT-om, podnosioci predstavke morali da na pouzdanim osnovama istaknu razumnu sumnju u vezi sa pitanjem da li su njihovi zdravstveni problemi bili povezani sa njihovom službom u oružanim snagama (v. stav 54. gore). S obzirom da oni navode da su razne bolesti od kojih su bolovali bile uzrokovane njihovom izlaganju opasnom stepenu radijacije u vrijeme testiranja na Božićnom ostrvu, bilo je neophodno da pruže pouzdane dokaze koji bi pokrenuli razumnu sumnju, između ostalog, i u to da je izjava Ministarstva odbrane da oni nisu bili izloženi zračenju u tolikoj mjeri bila netačna.

86. Sud smatra da, kad bi ovdje bio slučaj da je tužena država bez valjanog razloga, spriječila podnosiocima predstavki pristupu dokumentima, ili lažno poricala postojanje istih, koji bi im mogli pomoći da se pred PAT-om utvrdi da su bili izloženi opasnom stepenu radijacije, to bi značilo lišiti ih pravične rasprave što predstavlja povredu člana 6. stav 1.

87. Prema podnosiocima predstavke, ti dokumenti su bili dio njihovog vojnog zdravstvenog kartona koji je pokazivao da su bolovali i da su liječeni od posljedica radijacije ubrzo nakon testiranja detonacija i ostali dokumenti, poput onih od kontrolora radijacije, na osnovu kojih je bilo moguće ocijeniti stepen njihove lične izloženosti (v. stav 79. gore).

88. U vezi sa prvom kategorijom, Sud se kao i Komisija ne zadovoljavaju time da su ti dokumenti, čak i kada bi se iz predstavke podnosioca moglo zaključiti da su ljebarski nalazi bili izdani u vezi sa njihovim tretmanom zbog zdravstvenih tegoba nastalih kao rezultat testiranja detonacija, još uvijek postojali na dan uspostavljanja članova 25. i 46. Deklaracije Ujedinjenog Kraljevstva (v. stav 63).

S obzirom da su u pitanju dokumenti u kojima je prikazan stepen izlaganja radijaciji svakog podnosioca predstavke, jasno je da nikakvi lični podaci nisu postojali, jer da nije bilo nikakve individualne kontrole pripadnika vojske poput podnosioca predstavke u vrijeme tih testiranja. Podnosioci predstavke prihvataju činjenicu da im podaci o radijaciji okoline na Božićnom ostrvu ne bi pomogli u zahtjevima za penzije (v. stav 79). Sud zapaža tvrdnju podnosioca predstavke da su se morali pružiti ostali relevantni podaci u vrijeme trajanja testova i da su isti još kod države, ali Sud zapaža da ova tvrdnja nije dokazana i ne predstavlja ništa više nego glasinu.

89. Nadalje, čak i kada bi se moglo utvrditi da je, u vrijeme kada su podnosioci predstavke podnijeli žalbe, materijal koji je bio relevantan za pitanja pred PAT-om bio u posjedu države, Sud zapaža da su u skladu sa pravilom 6. Pravila tribunala podnosioci predstavke mogli da se žale Predsjedniku PAT-a za upute kako da zatraže otkrivanje relevantnog dokumenta od države (v. stav 59. gore). Vlada tvrdi da u pozivanju na taj postupak ne bi bilo neophodno za podnosiocima predstavke da identifikuju poseban traženi dokument nego samo da uopćeno zatraže dokumentaciju koja se odnosi na tvrdnje Ministarstva unutrašnjih poslova da oni nisu bili izloženi radijaciji. Nadalje, prema stavu Vlade, da je Predsjednik PAT-a u skladu sa pravilom 6. dao uputu za otkrivanje podataka o stepenima radijacije, ne bi postojali bezbjednosni razlozi da se takvi dokumenti povuku, prema pravilu 6.(2)(b) (v. stav 59. gore).

Pred Sudom nema dokaza koji bi uzrokovali sumnju u te tvrdnje, naročito u pogledu činjenice da nijedan od podnosioca predstavke, iz razloga koji nisu objašnjeni, nije pokušao da iskoristi postupak pravila 6.

90. Sud smatra da se u ovim okolnostima, u kojima je postojao postupak za otkrivanje dokumenata koji su podnosioci predstavke propustili da iskoriste, ne može reći da je država spriječila podnosiocima predstavke pristupa dokumentima, ili lažno poricala postojanje relevantne evidencije, ili da su time podnosioci predstavke bili lišeni efektivnog pristupa sudu ili pravičnoj raspravi pred PAT-om.

Slijedi da nije došlo do povrede člana 6. stav 1. Komisije.

91. U svjetlu gore navedenih zaključaka, za Sud nije neophodno da odlučuje da li bi trebalo usvojiti preliminarne primjedbe Vlade (v. stav 75. gore).

IV. NAVODNA POVREDA ČLANA 8. KONVENCIJE

92. Podnosioci predstavke su naveli da je neotkrivanje tih dokumenata dovelo do dodatne povrede njihovih prava na poštovanje privatnog i porodičnog života prema članu 8. Konvencije, koji glasi:

"1. Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih."

A. Argumenti onih koji su se pojavili pred Sudom

93. Vlada je tvrdila da, kao i sa članom 6. stav 1., nije bilo dato pravo podnosiocima predstavke da se žale na to da im je bio uskraćen pristup dokumentima kada nisu poduzeli nikakve korake da zatraže takav pristup. U svakom slučaju, prema podnesku Vlade, ti dokumenti se nisu odnosili lično na podnosiocima predstavke i ne bi im bili od pomoći u boljem shvaćanju njihovih privatnih života.

94. Podnosioci predstavke su osporavali da su bili ovlašteni na pristup dokumentima koji bi im omogućili da utvrde da li su bili izloženi opasnom nivou radijacije na Božićnom ostrvu, tako da su mogli ocijeniti moguće posljedice tih testova na njihovo zdravlje.

95. Komisija je smatrala da su se podaci o stepenu radijacije na Božićnom ostrvu odnosili na privatne živote podnosilaca predstavke, i da su oni imali jak i opravdani interes za dobijanje pristupa tim dokumentima, s obzirom da su isti bili jedini izvor primarnih informacija iz kojih su podnosioci predstavke mogli početi da grade prirodu i fizički uticaj njihovog učešća u programu testiranja. Iz razloga koji se odnose i na član 6. stav 1. gore, Komisija je smatrala vjerovatnim da su podnosioci predstavke u toku postupka za ostvarivanje penzije iskoristili pravilo 6. postupka da zatraže izručenje tih dokumenata, taj zahtjev bi bio odbijen iz razloga nacionalne bezbjednosti.

Nadalje, Komisija je bila sigurna u to da se, neovisno od pitanja vezanih za zahtjeve za penziju podnosilaca predstavke, postavlja posebno pitanje za razmatranje iz člana 8., s obzirom da država, u vrijeme kada je Komisija razmatrala predmet, nije

omogućila podnosiocima predstavke da pojedinačno dobiju bilo kakve informacije o prirodi i uticaju njihovog učešća u programu testiranja, osim onih koje je Komisija smatrala razumnim sa svog stanovišta, na šta je ne samo u izvještajima ukazano da veterani koji učestvuju u testovima ranije umiru.

Iz gore navedenih razloga Komisija je smatrala da domaći sistem nije na odgovarajući način odgovorio interesima podnosilaca predstavke da im se omogući pristup relevantnim podacima.

B. Ocjena Suda

1. Primjenjivost

96. Sud podsjeća da je g. McGinley služio kao operator na postrojenjima na Božićnom ostrvu u vrijeme kada se tamo provodio program nuklearnog testiranja Velike Britanije i da je istom prisustvovao na udaljenosti od nekih 25 milja od pet detonacija. G. Egan je služio vojsku kao ložičar na brodu koji se, prema podacima Ministarstva odbrane, nalazio na udaljenosti od oko 60 milja od jedne od probnih detonacija. Za vrijeme svake od eksplozija, podnosiocima predstavke je naređeno da se postroje na otvorenom (v. stav 10. gore). U odsustvu bilo kakve individualne kontrole, oni su ostavljeni sa sumnjom u to da li su ili ne bili izloženi zračenju u stepenu koji bi bio rizičan po njihovo zdravlje.

97. Sud smatra da je, u svjetlu gore navedenog, pitanje pristupa informacijama koje bi ili uklonile strahove podnosilaca predstavke s tim u vezi, ili bi im omogućile da ocijene opasnost kojoj su bili izloženi, bilo dovoljno usko povezano sa njihovim privatnim i porodičnim životom u smislu člana 8. da bi se moglo postaviti u okviru ove odredbe.

Slijedi da je član 8. primjenjiv.

2. Poštivanje pravila

98. Sud smatra da se za Ujedinjeno Kraljevstvo ne može reci da se "umiješala" u prava podnosilaca predstavke na poštovanje njihovih privatnih i porodičnih života. Data predstavka se ne odnosi na radnju države, nego na njen navodni propust da omogući podnosiocima predstavke pristup informacijama.

Iako je predmet člana 8. u osnovi taj da štiti pojedinca od proizvoljnog miješanja javnih vlasti, on ne prisiljava državu da se samo uzdrži od takvog miješanja: kao dodatak na ovaj prvenstveno negativan pristup, mogu postojati i pozitivne obaveze koje su povezane sa efikasnim poštovanjem privatnog i porodičnog života. Prilikom utvrđivanja da li takva pozitivna obaveza postoji ili ne, Sud će uzeti u obzir pravičnu ravnotežu koja se mora uspostaviti između općih interesa zajednice i suprotnih interesa tog pojedinca, ili pojedinaca (v. presudu od 7. jula 1989. god., u predmetu Gaskin protiv Ujedinjenog Kraljevstva, Serija A br. 160, str. 17, stav 42).

99. U tom pogledu, Sud zapaža da, pod pretpostavkom da je poznato da je izlaganje visokom stepenu radijacije sakriveno, ali da ima ozbiljne i dugotrajne posljedice na zdravlje, nije neprimodno da je neizvjesnost podnosilaca predstavke u to da li su bili izloženi riziku na taj način uzrokovala izvjesnu dozu zabrinutosti i patnje. Sud podsjeća da su podnosioci predstavke, u vezi sa članom 6. stav 1., istakli da oni ne bi imali koristi od podataka vezanih za stepen radijacije u postupku pred PAT-om (v. stav 79. gore). Ipak, Sud smatra da, s obzirom da su ti dokumenti sadržali informacije koje bi mogle pomoći podnosiocima predstavke da ocijene stepen radioaktivnosti u područjima u kojima su bili stacionirani u vrijeme testa, i s obzirom da su ih u to mogli razuvjeriti, oni su imali interes u okviru člana 8. da im se omogući pristup istima. Kao što je gore zapazio (stav 88.), postojanje bilo kakvog drugog relevantnog dokumenta nije bilo dokazano i nije bilo ništa drugo nego predmet nagađanja. Iz ovih razloga, ovaj predmet se razlikuje od predmeta Guerra protiv Italije (citiran u stavu 69. gore), u kojem nije osporeno da su stanovnici Manfredonia bili izloženi riziku zbog te fabrike, kao ni to da je država bila u posjedu informacija koje su mogle omogućiti stanovnicima da ocijene rizik i poduzmu korake u cilju njegovog otklanjanja.

100. Sud ističe da je Vlada potvrdila da nije postojao hitan nacionalno-bezbjednosni razlog za uskraćivanje informacija u vezi sa stepenom radijacije na Božićnom ostrvu nakon testiranja (v. stav 81. gore).

101. U ovim okolnostima, uzimajući u obzir interese podnosilaca predstavke da dobiju pristup tom materijalu i očigledan nedostatak suprotnog javnog interesa za obezbjeđivanje istih, Sud smatra da se u okviru člana 8. pokrenula pozitivna obaveza. Tamo gdje je Vlada uključena u opasne aktivnosti, kao ove u ovom predmetu, koje su mogle prikriti štetne posljedice po zdravlje onih koji su u iste uključeni, poštovanje privatnog i porodičnog života iz člana 8. zahtijeva uspostavu efikasnog i pristupačnog postupka koji bi omogućio tim osobama da traže sve relevantne i odgovarajuće informacije.

102. U vezi sa poštovanjem gore pomenute pozitivne obaveze, Sud podsjeća na svoju tvrdnju u vezi za predstavku iz člana 6. stav 1., da je u pravilu 6. Pravila tribunala postojala odredba koja bi omogućila podnosiocima predstavke da zahtijevaju dokumente koji se odnose na tvrdnje Ministarstva odbrane da oni nisu bili u opasnoj mjeri izloženi radijaciji i da pred njim nije postojao dokaz da ovaj postupak ne bi bio efikasan za osiguravanje objavljivanja traženih dokumenata (v. stav 89. gore). Međutim, nijedan od podnosilaca predstavke nije izabrao da prihvati ovaj postupak ili, u skladu sa Sudu predočenim dokazima, da zatraži od nadležnih vlasti da u bilo koje vrijeme predoče te dokumente.

Iz ovih razloga ovaj predmet se razlikuje od predmeta Gaskin (citiran u stavu 98. gore, str. 9, stav 14), u kojem je podnosilac predstavke uložio predstavku Visokom sudu za otkrivanje podataka na koje je tražio da mu se odobri pristup.

103. Sud smatra da je država donošenjem gore navedenog pravila 6. ispunila svoju pozitivnu obavezu iz člana 8. u odnosu na podnosiocce predstavke. Slijedi da nije postojala povreda ove odredbe.

104. U svjetlu ovog zaključka nije neophodno da Sud donese odluku po preliminarnoj primjedbi Vlade (v. stav 75. gore).

V. NAVODNA POVREDA ČLANA 13. KONVENCIJE

105. Podnosioci predstavke su tvrdili da su bili lišeni efikasnog pravnog lijeka, što predstavlja povredu člana 13., koji glasi:

"Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena, ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinila lica u vršenju svoje službene dužnosti."

106. U svjetlu svojih nalaza vezanih za član 6. stav 1 (v. stav 90. gore), Sud ne smatra neophodnim da posebno razmatra predstavku koja se odnosi na član 13., čiji zahtjevi nisu tako strogi i koji su u ovom predmetu obuhvaćeni članom 6. stav 1.

IZ OVIH RAZLOGA, SUD:

1. *Odlučuje* jednoglasno da preliminarne primjedbe treba dodati meritumu;
2. *Odlučuje* sa šest glasova za i tri glasa protiv da nije povrijeđen član 6. stav 1. Konvencije;
3. *Odlučuje* jednoglasno da nije neophodno donijeti odluku o preliminarnim primjedbama koje se odnose na član 6. stav 1.
4. *Odlučuje* sa pet glasova za i četiri glasa protiv da nije povrijeđen član 8. Konvencije;
5. Odlučuje jednoglasno da nije neophodno donijeti odluku o preliminarnim primjedbama koje se odnose na član 8;
6. *Odlučuje* jednoglasno da nije neophodno razmotriti predstavku u okviru člana 13 Konvencije.

Presuda je sačinjena na engleskom i francuskom jeziku i objavljena na javnoj raspravi u Zgradi ljudskih prava u Strasbourg, dana 9. juna 1998. godine.

Rudolf BERNHARDT

Predsjednik

Robert PETZOLD
Registrar

U skladu sa članom 51. stav 2. Konvencije i Pravilom 53. stav 2. Pravila Suda A, ovoj presudi su dodana suprotna mišljenja g. De Meyera, g. Valticosa, g. Morenilla i g. Pekkanena.

ZAJEDNIČKO SUPROTNO MIŠLJENJE SUDIJA DE MEYERA, VALTICOSA I MORENILLAE

Od početka je bilo poznato da nuklearno oružje ne samo da može uzrokovati trenutnu smrt velikog broja ljudi, nego može imati i dugoročne ozbiljne efekte na fizički integritet i zdravlje osoba koje su izložene, bilo na direktan ili indirektan način, iz blizine ili sa udaljenosti. Nakon onoga što se desilo u Hiroshimi i Nagasakiju u avgustu 1945. godine niko ne bi trebalo da sumnja u to.

Britanska vlada, koja je od 1952. godine također vršila testiranje nuklearnog oružja ove vrste i koja je posebno bila zainteresovana za "efekte nuklearnih eksplozija na ljudstvo i opremu"¹ sa i bez različitih vrsta zaštita², bila je svjesna tih efekata. Na dan prije tog testiranja iz ovog predmeta oni su izjavili u zabilješci pod naslovom "Radiološke bezbjednosne mjere, Božićno ostrvo" od marta 1958³. godine, "da je opasnost vrebala s obzirom da se efekti nisu javili odmah i da šteta može postati očita tek nakon nekoliko godina".

Shodno tome, njihova dužnost je bila da preduzmu odgovornost prema ljudima koji su se nalazili u oblasti testiranja u vrijeme eksplozije. Oni su trebali poduzeti korake da bi osigurali da ti ljudi budu obaviješteni o svom položaju i da im budu dostupne sve informacije neophodne za efikasno utvrđivanje njihovih prava.

Vlasti odgovorne države nisu se mogle ograničiti na poduzimanje mjera opreza u vrijeme samog testiranja, poput mjera koje su utvrđene za ljudstvo na Božićnom ostrvu u bilješci od marta 1958. godine koja je gore navedena i u velikom broju drugih dokumenata u periodu između aprila i septembra 1958.⁴ godine, koji su posebno uključivali obavezu nametnutu svim vojnicima koji su se nalazili u tom području da okrenu glave za vrijeme eksplozija, da zatvore i prekriju oči⁵.

Oni su trebali provjeriti zdravstveno stanje obojice podnosilaca predstavke prije i poslije testa i pratiti razvoj, bar onoliko dugo koliko je trajala služba vojnika. Oni su ih takođe trebali obavijestiti o svakoj relevantnoj informaciji koju su dobili.

¹ Memo OD 29. novembra 1955, Probe i obuka u rukovanju atomskim oružjem – Zajednicka organizacija (Dodatak B na podnesak podnosilaca predstavke i dodatak 11 na podnesak Vlade). Izvještaj Komisije, stav 19.

² Izvještaj Komiteta od 20. maja 1953, Probe atomskog oružja (Dodatak A na podnesak podnosioca predstavke i dodatak 11 na podnesak Vlade). Izvještaj Komisije, stav 17.

³ Dodatak 8 na podnesak Vlade. Vidi stav 1.1 te bilješke.

⁴ Dodaci 9 i 10 podneska Vlade.

⁵ Bilješka sigurnosnog plana za ljudstvo od 5. aprila 1958, stav 3, j (vidi Dodatak 9 na podnesak Vlade). Vidi izvještaj Komisije, stavovi 15, 37 i 49 i presuda, stav 10.

Ovo je ono što su vlasti, u slučaju proba na Božićnom ostrvu, učinile do izvjesne granice organizovanjem ljekarskih pregleda ljudstva koje je radilo u "kontrolisanim zonama" ili sa radioaktivnim materijalima⁶.

No, to se nije desilo u predmetu ove dvojice podnosilaca predstavke, od kojih je jedan služio vojsku od oktobra 1956. do novembra 1959. godine⁷, a drugi je bio u mornarici od oktobra 1956. do februara 1961. godine⁸, koji su u vrijeme testiranja na Božićnom ostrvu 1958. godine bili pod zakletvom, jedan negdje na drugom kraju ostrva u vrijeme eksplozija od 28. aprila, 22. avgusta i 2., 11. i 23. septembra⁹, a drugi na palubi broda pored obale ostrva u vrijeme eksplozije od 28. aprila.¹⁰

Njihovi ljekarski nalazi, kako ih je Vlada¹¹ dostavila, jedva da su i sadržavali informacije o njihovom zdravstvenom stanju prije i nakon testova, ili informacije o mogućim posljedicama njihovog boravka u blizini mjesta na kojima su testiranja vršena.¹²

Vlada je podrazumijevala da te informacije nisu ni postojale. To je značilo da su vlasti u velikoj mjeri bile nemarne zbog neprikupljanja tih informacija.¹³

⁶ Vidi bilješku od marta 1958. godine na koju je ukazano gore, stav 10. Ovo je u osnovi manje od onoga što je bilo poduzeto u novembru 1957. godine za testove u Maralinga, kada je odluceno da ce se svo osoblje odredeno da ucestvuje u testovima podvrgnuti ljekarskom pregledu prije odlaska iz Velike Britanije i nakon povratka: vidi o tome dokument od 19. novembra 1957. godine, Ljudstvo za službu Velike Britanije na Maralinga (vidi dodatak 11 podneska Vlade i dodatak C podneska podnosioca predstavke).

⁷ Vidi izvještaj Komisije, stavovi 37 i 39. Presuda stavovi 15 i 17.

⁸ Vidi izvještaj Komisije, stavovi 49 i 50. Presuda stavovi 34 i 36.

⁹ Vidi izvještaj Komisije, stav 37. Presuda stav 16.

¹⁰ Vidi izvještaj Komisije, stav 49. Presuda stav 35.

¹¹ Vidi dodatke 5, 6 i 7 vladinog podneska.

¹² U zabilješkama g. McGinleyja nema nikakvih podataka za period od 30. decembra do 15. septembra 1958; u zabilješkama g. Egana, nema podataka za period od 8. marta do 30. novembra 1958. godine.

¹³ Na ovo je, izgleda, bilo ukazano u zapisnicima sa sastanka koji je održan 15. jula 1958. (drugim rijecima, približno tri mjeseca nakon eksplozije od 28. aprila 1958) kada se raspravljalo o mjerama predostrožnosti koje su bile poduzete za zaštitu od radijacije na Božićnom ostrvu (vidi dodatak I na podnesak podnosilaca predstavke i dodatak 11 na podnesak Vlade). Na tom sastanku dva viša oficira avijacije su, bez pristanka svojih kolega, jedan iz mornarice, a drugi iz vojske, na tom sastanku i uz podršku komandira vojne grupe, koji je predsjedavao sastanku, prezentovala sasvim suprotno provedene pretrage krvi ljudstva koje je odredeno za testiranje; jedan od njih je cak zapazio da ako je pripadnik oružanih snaga kojem je izdat uredan nalaz prije stupanja na zadatak nakon toga dobio leukemiju, bilo bi teško pobiti navod da je to bilo zbog radijacije kojoj je isti bio izložen (vidi stavove 2 i 5 zapisnika) Bilo je odluceno da ce samo ljudstvo koje je odredeno da bude "na prvoj liniji" biti podvrgnuto takvom pregledu i Ministarstvo vazduhoplovstva ce odluciti da li ce se iste odredbe primjenjivati na ljudstvo koje je naknadno poslano na ostrvo (vidi stav 6, drugi podstav zapisnika).

Takođe je moguće da takva informacija postoji ili je postojala, a pokazalo se neophodnim da se ista drži u tajnosti ili da se uništi¹⁴. To je bilo čak još ozbiljnije.

Bilo kako bilo, informacija je trebala postojati i trebalo je prenijeti ljudima koji su za nju bili zainteresovani.

S obzirom da se to nije desilo, odgovorna Vlada nije omogućila podnosiocima predstavke da efikasno zahtijevaju prava koja su imali pred relevantnim sudovima¹⁵. i lišila ih je ličnih informacije za koje su imali "vitalne interese".¹⁶

Oni se ne mogu kritikovati zbog toga što nisu iskoristili postupak utvrđen u pravilu 6. Pravila Žalbenog suda za penzije.¹⁷ Činjenica da je takav postupak postojao nije mogla u ovom predmetu biti dovoljna da zadovolji pozitivne obaveze koje su bile nametnute državi prema članovima 6. i 8. Konvencije. Podnosioci predstavke su imali pravo da budu informisani o svim posljedicama koje je njihovo prisustvo u području testiranja moglo imati na njih, uključujući i one koje su uticale na njihove penzije. Oni su imali pravo da znaju šta im se može dogoditi, a da to ne moraju tražiti.¹⁸

Prema našem mišljenju, postojala je povreda prava priznatih članovima 6. i 8. Konvencije.

OPREČNO MIŠLJENJE SUDIJE PEKKANENA

1. Slažem se sa većinom članova suda da nije došlo do povrede člana 8. u vezi sa postupkom za ostvarenje penzije. Međutim, uz interese koje su oni imali za ostvarivanje penzije, podnosioci predstavke su imali i opći interes na pristup informacijama koje su se odnosile na njihovo navodno izlaganje štetnom nivou radijacije. Većina nije u dovoljnoj mjeri ove interese uzela u obzir.

¹⁴ Nastojanje da se posljedice eksplozije poreknu ili umanje može se naci posebno u teletekstu od 31. jula 1956. godine, u kojem je zatraženo da se rijeci "pokazuje porast" u datom dokumentu zamijene rijecima "ne pokazuje porast" (vidi dodatak K na podnesak podnosilaca predstavke i dodatak 11 na podnesak Vlade), i u pismu od 22. decembra 1955. godine, koje sadrži preporuku da se australijskoj vladi ne daju neki uzorci na period od nekoliko dana "da bi se neki kratkotrajni ključni izotopi u velikoj mjeri raspali" (vidi dodatak F na podnesak podnosilaca predstavke i dodatak 11 na podnesak Vlade, stav 19 izvještaja Komisije).

¹⁵ Vidi *mutatis mutandis*, Airey protiv Irske presuda od 9. oktobra 1979, Serija A br. 32, str. 12-14, stav 24.

¹⁶ Vidi *mutatis mutandis*, Gaskin protiv Velike Britanije presuda od 7. jula 1989, Serija A br. 160, str. 20, stav 49 i Guerra i ostali protiv Italije presuda od 19. februara 1998, Izvještaji, 1998-..., str..., stav 60 (Izvještaji o presudama i odlukama za 1998. još nisu objavljeni, tako da relevantni brojevi stranica nisu dostupni).

¹⁷ Vidi stav 89, 90, 102 i 103 presude.

¹⁸ Vidi stavove 98-101 presude.

2. Sažetak izvještaja o kontroli radijacije okoline na Božićnom ostrvu objavljen je 1993. godine, što je nekih 35 godina nakon što su testovi izvršeni (v. stav 13. presude). Same te bilješke, od kojih je i napravljen sažetak, nisu date podnosiocima predstavke dok ih Vlada nije dodala svom podnesku upućenom Sudu (v. stav 14. presude). Na taj način, veći dio svog života podnosioci predstavke nisu imali pristup tim informacijama.

3. Istina je da je prema pravilu 6. Pravila tribunala, u periodu od šest nedjelja nakon što mu je dostavljena Izjava o predmetu koju je pripremilo Socijalnog osiguranja, svaki od podnosilaca predstavke imao mogućnost da zatraži da se otkriju ti dokumenti (v. stav 59. presude). Međutim, iako sam siguran time da je pravilo 6. postupka imalo adekvatne garancije prava podnosilaca predstavke na pravičnu raspravu pred PAT-om, smatram da ovaj postupak nije bio dovoljan da se ispuni pozitivna obaveza države iz člana 8, s obzirom da je pravilo 6. postupka bilo neizvjesno u zahtjevima podnosilaca predstavke za penzije, dok su, kako je većina našla, uz nezavisnost interesa za ostvarivanje penzije podnosioci predstavke imali opće i stalne interese za dobijanje informacije koje su se odnosile na mjeru, ukoliko je ikakva i postojala, u kojoj su bili izloženi opasnom stepenu radijacije (v. stav 99. presude).

4. U svojoj presudi u predmetu L.C.B. protiv Velike Britanije (9. juni 1998, Izvještaji o presudama i odlukama za 1998, str..., stav 40)* Sud je prihvatio da je možda diskutabilno da bi - ukoliko je postojao razlog za vjerovanje da je podnosiocu predstavke (kćerki veterana nuklearnog testiranja) prijetila opasnost da dobije po život opasnu bolest zbog toga što je njen otac bio na Božićnom ostrvu - državne vlasti bile dužne da o tome obavijeste njene roditelje. Dok se slažem sa većinom da, u nedostatku bilo kakvih jasnih dokaza o postojanju relevantne dokumentacije, takva dužnost ne proizlazi iz činjenica ovog predmeta, koji se time razlikuje od predmeta Guerra protiv Italije (v. stav 99. presude), smatram da je država trebala obezbijediti podnosiocima predstavke efikasan i pristupačan postupak kojim bi im omogućila da traže relevantne i odgovarajuće informacije (v. stav 101. presude). Međutim, nije bilo pokazano da je su, izvan roka od šest nedjelja datog u pravilu 6, podnosioci predstavke imali na raspolaganju bilo kakav drugi postupak koji bi im omogućio da otkriju dokumente koji još nisu bili dostupni javnosti.

5. U ovim okolnostima, smatram da postupci koji su bili dostupni nisu bili adekvatni da zadovolje pozitivnu obavezu države da iznađe sredstva kojim bi podnosioci predstavke mogli tražiti pristup ovim informacijama.

Stoga, u tom smislu, postoji povreda člana 8. Konvencije.

* Izvještaji o presudama i odlukama za 1998. još nisu objavljeni, tako da relevantni brojevi stranica nisu dostupni.

